

Gedeputeerde Staten Noord-Holland
Secretaris van de Hoor- en Adviescommissie

RUD Noord-Holland
T.a.v Dhr. H. Miedema

Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Uw ref. RUD16.193855

Stichting Natuurbelang
Begijnenweide 138
1967 HG Heemskerk

T: 023 -71 000 17
M:06 – 23 444 396
E: info@natuurbelangnederland.nl

Heemskerk, 7 november 2016

Zienswijze

Betreft; Stichting Natuurbelang / zienswijze natuurbegraafplaats Velzen /Heerenduin, kenmerk RUD16.193855

Geachte heer /mevrouw,

Hierbij zend ik u namens Stichting Natuurbelang, gevestigd aan de Begijnenweide 138 te Heemskerk de zienswijze inzake de aanvraag NB-wet vergunning met kenmerk RUD16.193855.

In telefonisch overleg met de heer Miedema op 7 november 2016 is mondeling toegezegd dat de termijn waarop zienswijzen kunnen worden ingediend 6 weken bedraagt en dat de in de brief genoemde termijn van 4 weken hierbij komt te vervallen. De termijn van 6 weken is ook conform datgene wat staat genoemd in artikel 3.16 afdeling 3:4 algemene wet Bestuursrecht.

Stichting Natuurbelang maakt bezwaar tegen de Natuurbegraafplaats in Heerenduin om onderstaande redenen.

1 GRAFDICHTHEID

De dichtheid van het aantal graven binnen het gebied wisselt sterk en ligt naar verwachting tussen 0 en 40 graven per 1000 m² , aldus stelt het plan.

Onderstaande tekst maakt duidelijk dat het aantal graven per hectare veel hoger ligt dan genoemd in de vergunningsaanvraag.

40 graven beslaan een oppervlakte van 40 maal 2,5 m²=100 m² per 1000 m² plangebied. Dat is op zeven hectare (70.000 m²) 70 maal 100 m²= 7000 m² aan grafoppervlakte (ofwel de oppervlakte van 2800 graven).

Het plan stelt anderzijds dat "maximaal 10 procent van het gebied daadwerkelijk gebruikt zal worden voor het natuurbegraven". Dat is eveneens 7000 m². Dat zijn 7000 gedeeld door 2,5 m² (grootte van graf): ook 2800 graven.

De grafrechten zijn eeuwigdurend, er is geen maximale termijn aan gesteld. Bij de gestelde 70 begravingen per jaar zullen er na 40 jaar circa 2800 begraafplaatsen zijn.

Bovenstaand maakt duidelijk dat het plan voorziet in 2800 graven. Hierdoor wordt 7000 m² habitattype 2180, Duinbos, aangetast. De 7000 m² stijgt echter ver uit boven de 1000m² – bovengrens die gesteld is aan het aangewezen habitat Duinbos dat eventueel mag worden aangetast. Bij deze berekening is nog afgezien van wat de paden die worden aangelegd aan ruimte innemen.

Er komt 580 meter pad, breed 0,85 meter plus aan weerszijden een “vrije zone” van minimaal 0,40 meter. Totaal gaat aan de breedte van het pad minimaal 1,65 meter verloren. Vermenigvuldigd met 580 meter bospad gaat er 957 m² verloren.

Gevoegd bij de 7000 m² ruimte die de graven opeisen kost het hele project 7975 m² ruimte, onttrokken aan Duinbos, en dat is bijna 8 keer de bovengrens van 1000 m².

De Natuurtoets gaat uit van een netto paden-toename van slechts 33 m² pad. Maar het verwijderen van 460 meter aan bestaand pad mag niet als een bruto winst worden opgevoerd, doch is in voorkomend geval slechts een compenserende maatregel in de zin van lid 4 van Artikel 6, van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992, voor zover de bij deze bepaling gestelde voorwaarden vervuld zijn (ADC toets/zie arrest Briels).

Gemiddeld komen er volgens het voorliggende plan 400 (2800 gedeeld door 7) graven per hectare. Dan is het uitgangspunt wel dat die graven redelijk verspreid over het hele gebied worden aangelegd. Maar de te creëren twaalf open plaatsen doen toch vermoeden dat daar een concentratie van graven zal zijn. Het is tenslotte uit praktisch oogpunt ondenkbaar dat een stoet van 70 tot 200 mensen dwars door een behoorlijk ruig natuurlijk bos moet lopen op zoek naar een graf.

De concentratie op en rond die te maken open plaatsen is derhalve nog veel hoger dan de genoemde 400. Het oppervlak van alle twaalf open plaatsen samen is circa 6000 vierkante meter, ruim een halve hectare dus. Als de graven daar min of meer in de buurt komen te liggen en de oppervlakte van de te gebruiken ruimte verdubbelt tot 12000 m² (1,2 hectare) dan is de grafdichtheid nog aanzienlijk hoger dan de genoemde 400 graven per hectare en stijgt tot circa 2300 graven per hectare.

De secretaris van Stichting Natuurbegraafplaats, de heer Th. Sandberg, is in Het Parool van 25 juli 2016 naar aanleiding van een artikel over de voorgenomen begraafplaats in Heerenduin over het aantal toelaatbare graven van mening: “Gebieden van Natuurmonumenten lijken per definitie gevoelige gebieden. Dus maximaal vijftig per hectare.”

Alterra (bron 2) komt voor natuurbos echter op NUL graven uit. Alterra laat de grens waarbij nog sprake is van natuurbegraven onder andere afhangen van het bezoek aan het graf en de drukte van bezoek tijdens de begrafenis (gemiddeld 70 personen). De oppervlakte die zij verstoren -schade aan de bodem en de vegetatie-, bedraagt volgens Alterra 50 tot 60 m².

Citaat uit Alterra: “De ‘toelaatbare dichtheid’ van graven [...] kan worden verkend uitgaande van verschillende criteria. In de in dit rapport beschreven verkenning is uitgegaan van de aanname dat sprake is van een toelaatbare dichtheid wanneer daarmee minder dan 5% van het oppervlak van het terrein wordt verstoord. Voor gemiddelde situaties komt dat indicatief uit op het volgende:

- Voor het begraven van stoffelijke resten komt dat uit op ca. <80 graven per hectare. De gemiddelde afstand tussen de graven is daarbij, als zij homogeen over het terrein zijn verdeeld, ca. <14 m.

- Voor relatief kwetsbare natuurtypen zoals oud loof- en gemengd bos komt dat uit op enige 10-tallen of minder per hectare. Voor relatief weinig kwetsbare natuurtypen zoals productiebos, i.h.b. typen zoals Douglasbos vrijwel zonder ondergroei komt dat uit op 100 tot ca. 150 per hectare”, - aldus Alterra.

Het plan van Natuurmonumenten beoogt gemiddeld 400 graven per ha, dat scheelt een factor 2,6 à 4 van hetgeen door Alterra voor een louter productiebos toelaatbaar wordt geacht, terwijl in Heerenduin bepaald geen sprake is van een productiebos!

Alterra stelt juist dat natuurbegraven in ‘natuurbos’ niet acceptabel is!

In onderstaande tabel (Figuur 1. bron Alterra terug naar de natuur 2009. pag 58) is met grijs tinten de relatieve mate van verstoring van natuurwaarden en daardoor van mogelijke aanvaardbaarheid van natuurbegraven in bos op droge zandgronden aangegeven. Hoe lichter de tint des te aanvaardbaarder.

Bodemvruchtbaarheid	Verrijkt	Niet-verrijkt	
	Voedselrijk	Matig voedselrijk	Voedselarm
Productiebos			
Multifunctioneel bos e.d.			
Natuurbos			

Figuur 1. bron Alterra terug naar de natuur 2009. pag 58

Is het nog een vraag, of Natuurmonumenten zijn eigen bosbezit als zuiver natuurbos dient te beschouwen of niet? Bovendien is het bos onder Natura 2000 beschermingsregime gesteld.

Geen vraag is het dat de Natura 2000-doelstelling ernstig is geschonden met dit plan en er significante schade aan het Duinbos wordt toegebracht.

De conclusie is dan ook dat gezien de graf dichtheid per hectare niet meer kan worden gesproken van een natuurbegraafplaats en derhalve een significant effect op de habitattypen ter plaatse te verwachten is. Zie ook de uitspraak van 1/7/2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393 waarbij een groter aantal graven per hectare wordt aangelegd dan aangevraagd;

*“8.2. De rechtbank overweegt allereerst dat uit het oordeel in rechtsoverweging 7 volgt dat het standpunt van verweerder dat de natuurbegraafplaats een zo kleine impact op de leefomgeving van de das zal hebben, dat deze verwaarloosbaar is, geen stand kan houden. **In rechtsoverweging 7 is immers overwogen dat de geplande graf dichtheid zozeer afwijkt van de indicaties in het Alterra Rapport dat in redelijkheid niet meer gesproken kan worden van een natuurbegraafplaats.** De verwijzing van verweerder naar het Alterra Rapport als ondersteuning voor het standpunt dat de impact op de lokale natuurwaarden gering zal zijn, kan dan ook niet worden gevolgd. Hetzelfde geldt voor het standpunt dat de situatie ter plaatse weinig zal veranderen ten opzichte van de oorspronkelijke, nu in het gebied voortdurend werkzaamheden zullen plaatsvinden rondom de aanleg van graven, het terrein aldus in toenemende mate zal worden beïnvloed, er meermalen per week begrafenissen zullen plaatsvinden die de rust onvermijdelijk zullen verstoren en gegeven het feit dat de bezette graven voortdurend bezoekers zullen trekken. Dat werpt de vraag op, of de Ffw mogelijk aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat.” (bron; 1/7/2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393)*

2 BEZOEKERSAANTALLEN

De Natuurtoets weet met zekerheid te zeggen, dat het bezoek aan het bos niet zal toenemen: "Al met al zal de 'recreatieve' druk echter niet wezenlijk veranderen." (p. 33)

Tegenover deze zekerheid stellen de onderzoekers van Alterra: "Enig negatief effect op recreatie en beleving is daarom niet uit te sluiten, maar is onbekend."

Wij herinneren aan de weerstand die een voorgenomen aanleg van natuurgraven in het landgoed Leyduin, dat in beheer is bij Landschap Noord-Holland, in 2014 bij de bezoekers van het gebied opriep. Veel bezoekers komen voor de natuur, voor een gaaf, niet door mensen bezet natuurterrein, en zeker niet voor een mens-inclusieve natuur ondergronds; het idee van een dodenakker, daar waar men het niet gewend is in de natuur, wekt bij hen afkeer.

Anderzijds kan het bezoek toenemen.

Alterra stelt dat de belangstelling voor het natuurbegraven lijkt te groeien; dat zal "meer nieuwsgierigheid kunnen oproepen en de toeloop kunnen vergroten" (p. 56).

Vereniging Natuurmonumenten sluit nergens het begraven van een beroemd persoon uit. Bekend is de enorme toeloop bij dit soort graven, popsterren e.d.. Laat Herenduin geen pelgrimsoord worden, het is echter niet uitgesloten.

De recreatieve druk op het gebied is moeilijk exact vast te stellen. De gevolgen van dit plan zijn dus op te vatten als een onzekere gebeurtenis. Op grond van de jurisprudentie van het Hof van Justitie EU kunnen onzekere gebeurtenissen niet in de Pb worden meegenomen of sprake is van significant negatieve effecten. Zoals het Hof van Justitie EU in haar arrest van 15 mei 2014 naar aanleiding van de vragen van de Afdeling over de verbreiding van de A2 wat mitigerende en compenserende maatregelen in het kader van de Habitatrichtlijn zijn, heeft overwogen:¹

Een overeenkomstig artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn uitgevoerde beoordeling mag dus geen leemten vertonen en moet volledige, precieze en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied kunnen wegnemen (zie in die zin arrest Sweetman e.a., EU:C:2013:220, punt 44 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

¹ HvJEU 15 mei 2014, C-521/12, www.curia.eu.

3 FLORA- EN FAUNAWET.

Onder staande tekst is overgenomen van pagina 12 van de natuurtoets.

Voor het graven en of bezoeken van een graf wordt gedoogd dat van paden wordt afgeweken. Graven worden aangelegd aan de hand van het ecologisch werkprotocol zodat geen schade aan kwetsbaar habitat optreedt of bijzondere soorten nadelig effect ondervinden. Een ter zake kundige ziet hier op toe (zie ook werkprotocol in Bijlage 2).

In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland waar Heerenduin deel van uit maakt is het behalve op de speelterreinen niet toegestaan zich buiten de paden te begeven. Dat de eigenaar van Heerenduin, Natuurmonumenten, hierop een uitzondering wil maken gaat dan ook in tegen de algemeen geldende regel in het Nationaal Park.

Het is aannemelijk dat het gedogen van betreding buiten de paden gevolgen kan hebben voor de aanwezige flora en fauna. Het aantal bezoekers wordt geschat tussen de 70 en 200 per begrafenis. Omdat er circa 70 begrafenissen per jaar zullen zijn betekent dit dat er op 70 verschillende locaties tijdelijk een ingrijpende verstoring plaatsvindt. De bij de ceremonie aanwezige bezoekers begeven zich op een tamelijk kleine oppervlakte waardoor de betreding en de druk op de vegetatie aanzienlijk is en verstoring van flora en fauna niet uitgesloten kan worden. Het is daarnaast niet duidelijk hoeveel bezoekers er na de ceremonie nog naar het graf komen.

De zandhagedis komt in het plangebied voor. Zeker op de open plekken nr. 6, 7 en 8 (zie Figuur 4. aangevraagde locaties in plangebied) die deels bestaan uit habitatype Grijs duin (H2130) is het zeer aannemelijk dat er exemplaren voorkomen. Regelmatige betreding van die gebieden brengt het leefgebied van de zandhagedis in gevaar. Dat bestaat uit vertrappen van eieren, doodtrappen zandhagedis en verstoring van het leefgebied in het algemeen. Bekend is dat zandhagedissen verdwijnen als de recreatie druk toeneemt. In de soortenstandaard Zandhagedis wordt als mogelijke maatregel om de kwaliteit van het gebied te verbeteren voor de zandhagedis juist genoemd;

Realiseren van minder intensief gebruikte delen door zonering van het (recreatieve, militaire, etc) gebruik van het terrein, verleggen van paden en wegen. (bron; soortenstandaard zandhagedis, 2011)

Er is geen goed onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van de zandhagedis in de genoemde gebieden. Op pagina 13 van de natuurtoets wordt juist gesteld dat het project kansen creëert voor de zandhagedis. Die ontwikkeling is alleen mogelijk als verstoring wordt tegengegaan.

Hazelworm. Voor de hazelworm gelden de zelfde argumenten als de zandhagedis. Komt zeer waarschijnlijk voor in het plangebied. Verstoring is dan ook zeer aannemelijk.

Daarnaast is er geen deugdelijk onderzoek naar het voorkomen van verschillende soorten vleermuizen uitgevoerd. Er is een deel van een dag door het gebied gelopen. In die tijd is het onmogelijk om alle bomen te onderzoeken op voorkomen van vleermuis-onderkomens. Het gaat om duizenden bomen in het plangebied. Zeker omdat er veel oude bomen staan is het aannemelijk dat er vleermuizen in aanwezig zijn.

Hierbij verwijzen we naar jurisprudentie waarbij geoordeeld wordt dat onderzoek en afweging per boom moet plaatsvinden en waarbij dan aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

“ De rechtbank is van oordeel dat verweerder met deze veldbeoordeling onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt welke bomen deel uitmaken van de verleende vergunning. Immers, uit het bedoelde veldonderzoek blijkt dat de bomen met de daarbij behorende kenmerken niet individueel zijn opgenomen op een lijst die deel uitmaakt van de verleende vergunning, onder vermelding van (bijvoorbeeld) boomsoort, boomhoogte, diameter, toekomstverwachting en plaats. Door dit na te laten is volstrekt onduidelijk op welke bomen de vergunning ziet en of en zo ja, welke bomen waarden vertegenwoordigen” (bron (ECLI:NL:RBMNE:2016:1711)

In dezelfde uitspraak is de rechter van oordeel dat onderzoek naar vleermuizen recent moet zijn en niet ouder dan 3 jaar.

“In het besluit is verder opgemerkt dat vleermuizen een dynamische levenswijze kennen en het in dat opzicht is aan te raden in te spelen op het actuele gebruik door deze soorten in het gebied (waaronder te kappen bomen). De te voeren monitoring zou daarop toe moeten zien omdat het meest recente (gebiedsdekkende) vleermuisonderzoek stamt uit 2005/2006 met een update in 2009 op basis van expert judgement, dus zonder actualiserend veldonderzoek. Dit geldt uiteraard ook ten aanzien van andere beschermde soorten. Voor alle soorten geldt dat de gegevens drie jaar houdbaar zijn, tenzij er geen grote veranderingen in het gebied zijn opgetreden, aldus de opmerking in het besluit van de Staatssecretaris.” (bron (ECLI:NL:RBMNE:2016:1711))

Het gestelde op pagina 12 van de natuurtoets dat een ter zake kundige het werkprotocol controleert op nadelige effecten voor de soort laat onverlet dat de soort zandhagedis en hazelworm in hun leefgebied worden verstoord tijdens de ceremonie wanneer er 70 tot 200 mensen op een zeer klein oppervlak het gebied betreden.

Zoals eerder betoogd is het aantal graven per hectare in ieder geval 400 als de graven gelijk worden verdeeld over de 7 hectare plangebied. Als voornamelijk de open plekken (1 t/m 12) worden gebruikt voor de graven dan is de graf dichtheid circa 2300 per hectare.

In eerdere rechtspraak is in een soortgelijke situatie geoordeeld dat door de hoge graf dichtheid van meer dan 80 per hectare geen sprake kan zijn van een natuurbegraafplaats en derhalve de hogere betredingsgraad gevolgen kan hebben voor de aanwezige planten en dieren.

Verweerder kon gezien de voorziene graf dichtheid en overige kenmerken van de begraafplaats in redelijkheid niet tot het standpunt komen dat er sprake is van een natuurbegraafplaats. Mede hieruit volgt dat er sprake is van een ruimtelijke relevante ingreep die consequenties kan hebben voor (mogelijk) in het gebied aanwezige beschermde diersoorten, zoals de das en vleermuizen, waarvoor een ontheffingsplicht op grond van de Ffw geldt. De aan het projectbesluit ten grondslag liggende besluitvorming is op dit punt onzorgvuldig en er is onvoldoende deugdelijk onderzoek gedaan om redelijkerwijs te kunnen inzien dat de Ffw niet aan de uitvoerbaarheid van het projectbesluit in de weg zou staan. (bron; ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393)

4 DE HOUTSNIP

De “Atlas van de Nederlandse broedvogels” (SOVON Vogelonderzoek Nederland,-Nederlandse Fauna 5, 2002) merkt over de Houtsnip op: “In Nederland bewonen ze grotere boscomplexen met veel open plekken en bosranden op overwegend minerale bodem.” Verder merkt de Atlas op: “Als belangrijke regio’s met regelmatig 11-25 territoria per blok, onderscheiden zich delen van de duinstrook [...]”

Exact aan bovenstaande voorwaarden voldoet het circa 110 hectare grote Heerenduin, mogelijk het grootste aaneensloten loofbosgebied aan de Nederlandse kust, dat bovendien lange tijd een spontaan verloop heeft gekend, waardoor er onder andere een grote toename van dood hout is.

In het (concept) Beheerplan Natura2000 Kennemerland Zuid (2016) worden ‘typische soorten’ voor de ‘duinbossen van de binnenduinstrand’ H2180C genoemd: 1 Grote bonte specht en 2. Houtsnip (p. 119). De Houtsnip komt echter ook voor in type A , waartoe het plangebied volgens het beheerplan wordt gerekend. (p. 117). Volgens de Natuurtoets vertoont het duinbos binnen het plangebied

echter ook enige kenmerken van H2180C (p.24). Ook daarom zal de begraafplaats een aantasting inhouden van het leefgebied van de Houtsnip.

In het plangebied zullen de open ruimten in het bos (die zich reeds lange tijd ongestoord hebben kunnen ontwikkelen waardoor deze een zeer natuurlijk aanzien hebben gekregen, onder andere veel dood hout) nu opeens intensief gebruikt worden, door zowel het begraven zelf, door de aanleg van paden door het gebied, door het toestaan van het betreden buiten de paden ('gedogen', zoals het in de Natuurtoets heet), en door het grafbezoek, waarvan niet bekend is hoe druk het wel kan worden –en dat alles in een bos waar voorheen geen enkele betreding was toegestaan en de rust werd gewaarborgd. Het plangebied binnen de huidige paden zou door het plan verloren gaan als aaneengesloten en geïsoleerd deelgebied van Heerenduin. Het laten vervallen van het 250 meter lange wandelpad dat pal langs het raster met de drukke begraafplaats Duinhof voert en het vervangen ervan door een pad dwars door een tot op heden geïsoleerd stuk van het bos, betekent vanuit natuurbeschermingsoogpunt louter achteruitgang.

In de Natuurtoets wordt op bladzijde 24 opgemerkt dat type 43A1-2 het meeste voorkomende bostype in Duin en Kruidberg is. Verder: 'het staat op een wat meer ontwikkelde bodem waarin mineralisatie is opgetreden.' Dit komt overeen met de in de Atlas hierboven gestelde voorwaarde van habitat voor de Houtsnip.

De open plekken behoren vaak tot het kalkrijke type, hetgeen ook een geschikt voedselhabitat vormt voor de Houtsnip.

Onder 6.1.1 wordt geen melding gemaakt van de Houtsnip als broedvogel. Er is geen apart onderzoek naar gedaan, en een bezoek op 17 december 2015 midden in de winter, is geen erg geschikt tijdstip om broedvogels vast te stellen. Een redelijke betrouwbare toets ontbreekt derhalve. Temeer daar helaas ongenoemd bleef het SOVON-inventarisatie-rapport "Broedvogels van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in 1996-99", waarvan de bevindingen in scherp contrast staan met die van Bureau Waardenburg/ Natuurmonumenten.

Het plangebied wordt in dit SOVON-rapport geschaard onder type B3 "Oud bos"; waartoe hier overigens het gehele bos van Heerenduin wordt gerekend, zie Figuur 19. Zestien 'dominante soorten' kent SOVON toe aan type B3, waaronder de Houtsnip. Op kaart 05290 is met een zwarte stip een broedgeval aangewezen, midden in het plangebied!

In het PWN-rapport: "Aantalsontwikkeling van broedvogels in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (1952-96) (PWN, Bloemendaal, 1997) werd al het volgende ten aanzien van de stand van de Houtsnip vastgesteld: "Door de toegenomen recreatiedruk is het gebied niet aantrekkelijker geworden. Sommige predatoren hebben Houtsnip als adult (Havik) of jong (Sperwer) op het menu staan en vooral als gevolg van de opkomst van Havik valt een lager evenwichtsniveau te verwachten." (blz. 31)

Predatie van de toenemende Havik sindsdien zal de stand van de Houtsnip geen goed hebben gedaan. Daar komt bij dat de toen al door PWN in Heerenduin vastgestelde recreatiedruk door Natuurmonumenten sindsdien niet alleen niet is tegengegaan, maar dat deze daarentegen, thans opzettelijk, in het plangebied van zeven hectare groot, buitenproportioneel zal stijgen door de aanleg van een begraafplaats-infrastructuur.

De achteruitgang van de soort is in de duinen nog immer gaande, lettend op de actuele website van Vogelbescherming:

<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/?vogel=90&gclid=CLTK9KyF388CFekp0wodR1cCKQ#Leefwijze>

Vereniging Natuurmonument is opgericht om de natuur te beschermen, niet om een interessante bosvogelsoort verder de afgrond in te duwen.

5 DE PADEN STRUCTUUR

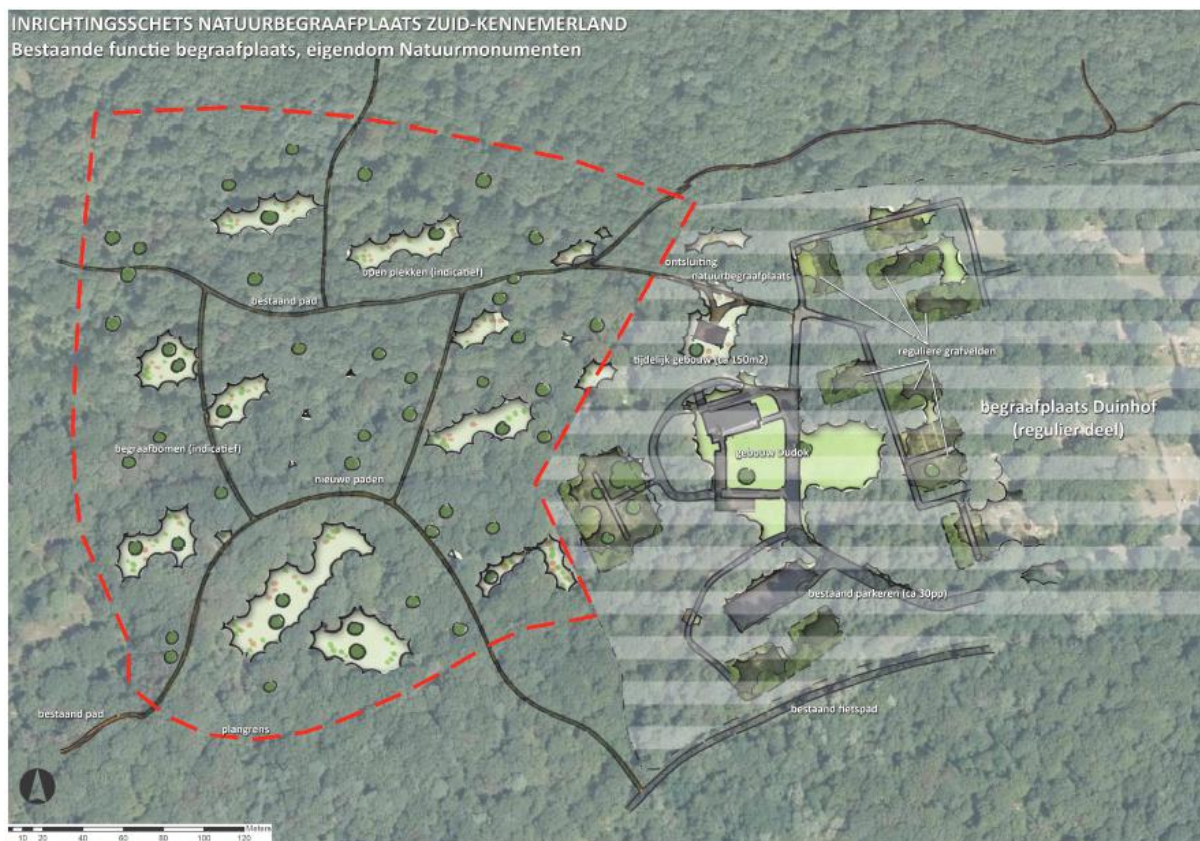
De paden structuur zoals ingetekend op figuur 2.2 van pagina 15 van de natuurtoets is onvoldoende om alle te creëren open plekken te bezoeken. De gedachte van aanvrager is waarschijnlijk dat het laatste deel naar de graven toe als 'gedoogd' moet worden gezien en het geen pad betreft. In de aanvraag is sprake van *niet verharde looproutes*. De afstand van de nieuw aan te leggen verharde paden en de te creëren open ruimten is echter nog aanzienlijk. Het aantal bezoekers tijdens een ceremonie c(70 tot 200) zal al snel van de 'gedoogde' weg of looproute een pad doen uitslijten. Al helemaal is onduidelijk hoe minder valide mensen met rolstoel of rollator de graven dan bereiken als er geen deugdelijk verhard pad is aangelegd. Daaruit mag geconcludeerd worden dat de genoemde 'gedoogde' paden of looproute op korte termijn als normale padenstructuur aangemerkt moeten worden en derhalve het oppervlakte wat verloren gaat door paden in ieder geval nog veel groter is dan de door ons berekende 954 m².

Bovenstaande maakt duidelijk dat significante effecten te verwachten zijn en zeker niet uit te sluiten zijn. Derhalve is de vergunningsaanvraag onvolledig nu een VVGB voor de flora-en fauna wet als aanhakende vergunning ontbreekt.

De rechtbank volgt dit betoog van verweerder niet. Indien sprake is van een onlosmakelijke samenhang als hiervoor bedoeld, is 'aanhaken' slechts dan niet aan de orde indien evident is dat geen ontheffing of verklaring van geen bedenkingen op grond van de Ffw is vereist. In alle andere gevallen moet het terzake bevoegde en deskundige orgaan, de Minister van ELI/Economische Zaken, in staat worden gesteld zich uit te laten over de vraag of een Ffw-toestemming is vereist en, zo ja, te beoordelen of die toestemming kan worden afgegeven in de vorm van een verklaring van geen bedenkingen. (ECLI:NL:RBMNE:2016:1711)

6 OPPERVLAKTE VERLIES DUINBOS EN GRIJSDUIN DOOR DE TE CREËREN OPEN RUIMTEN.

Op pagina 15, figuur 2.2 van de Natuurtoets Natuurbegraafplaats Heerenduin (NBH) van Waardenburg staan een 12 tal open plekken ingetekend.

Figuur 2 uit natuurtoets pag. 15, fig. 2.2

De open ruimten die hier beschreven worden op pagina 15, figuur 2.2 van de Natuurtoets Natuurbegraafplaats Heerenduin (NBH) van Waardenburg zijn in oktober 2016 door een aantal vrijwilligers van stichting Natuurbelang allemaal bezocht en gefotografeerd. Dat bezoek heeft geleid tot de onderstaande constatering.

Van de 12 open ruimtes zijn er 9 erg moeilijk te vinden, om de eenvoudige reden dat ze niet open zijn en volledig begroeid. Met de kaart en GPS is het gebied volledig doorzocht en zijn er opnamen gemaakt. Alle open ruimtes behalve nr. 6, 7 en 8 zijn begroeid met bomen en struiken die kenmerkend zijn voor Duinbos vegetaties. Hier en daar wel een omgevallen boom waardoor er ruimte ontstaat en licht op de bosbodem kan vallen. Hierbij is opgemerkt dat een dergelijk 'open plek' een doodnormaal verschijnsel is in een natuurlijk bos en belangrijk voor de vernieuwing en instandhouding van het bos. Dood hout is mede een belangrijk kenmerk van een bos en noodzakelijk voor de instandhouding van het bos en vele insecten. Een groot deel van het bosleven is juist afhankelijk van dood hout.

De in de natuurtoets genoemde aanwezigheid van de Amerikaanse Vogelkers is bij een veldbezoek in het hele gebied bijna niet aangetroffen, op de z.g 'open plekken' al helemaal niet. De genoemde waarde van 25% is dan ook totaal niet onderbouwd en met zekerheid onjuist.

Het aangehaalde argument dat de open plekken dicht gegroeid zijn met exoten en het weghalen ervan de kwaliteit van het Duinbos verbetert houdt dan ook geen stand omdat er eenvoudigweg bijna geen exoten werden aangetroffen en er derhalve ook niets valt te verbeteren.

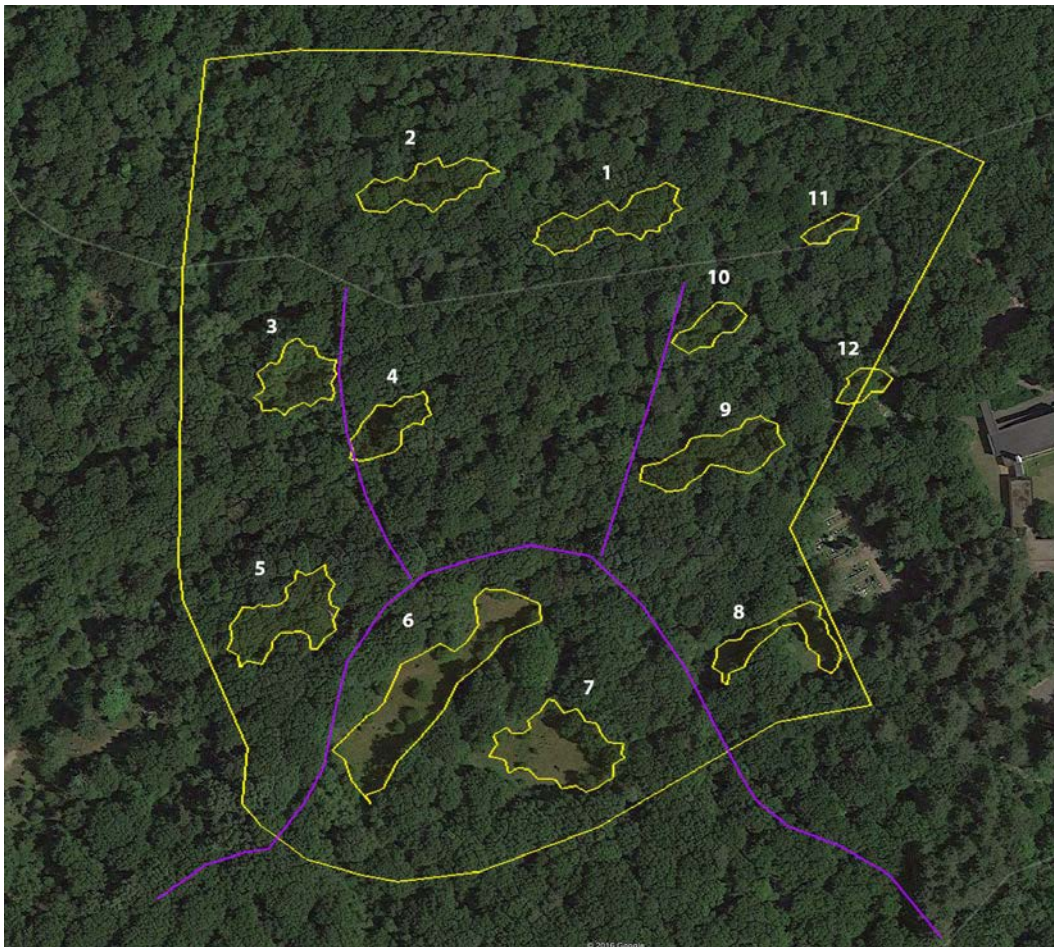
Op oude kaarten zijn ook weer de open plekken nr. 6,7 en 8 te zien. Andere open plekken zijn op geen enkele kaart te vinden. Als voorbeeld een kaart uit 1967, de oudste kaart dat de begraafplaats Duinhof op de kaart te zien is.

Figuur 3. Kaart uit 1967, open plekken 6,7,8

De drie open plekken met het habitatype Grijs duin zijn inderdaad redelijk open. Echter de afmetingen van die plekken is kleiner dan wat de kaart van figuur 2.2 uit de natuurtoets suggereert. Het is daarom aannemelijk dat ook op die plaatsen nog wel Duinbos verloren zal gaan.

Hieronder een recente luchtopname (Google Earth 2015) van de aangevraagde 'open plekken'. De nummers 6, 7 en 8 zijn redelijk open plekken met habitatype Grijs duin. Alle andere plekken 1 t/m 5 en 9 t/m 12 zijn begroeid en deel van het habitatype duinbos.

Figuur 4. aangevraagde locaties in plangebied

Op alle locaties zijn foto opnamen gemaakt. Alle opnamen hebben nauwkeurige GPS coördinaten. De locaties waren echter vaak moeilijk te vinden omdat er geen duidelijk open plek te traceren was.

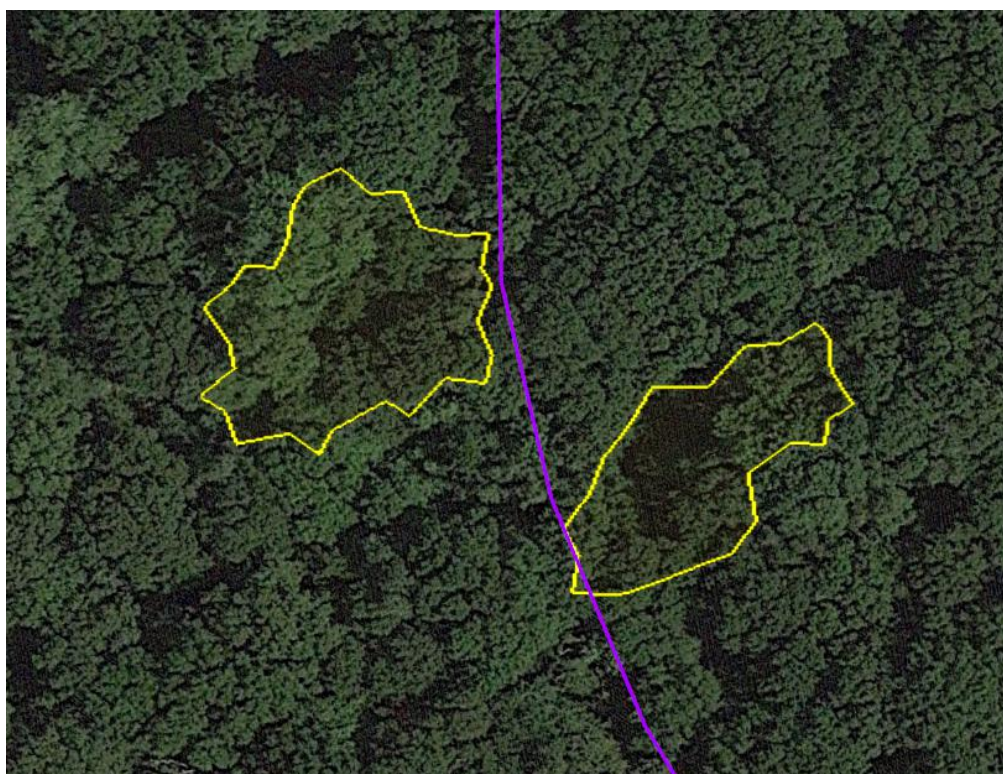
Om de begroeiing meer duidelijk te maken hieronder een aantal details per plek.

Locatie 1 en 2.

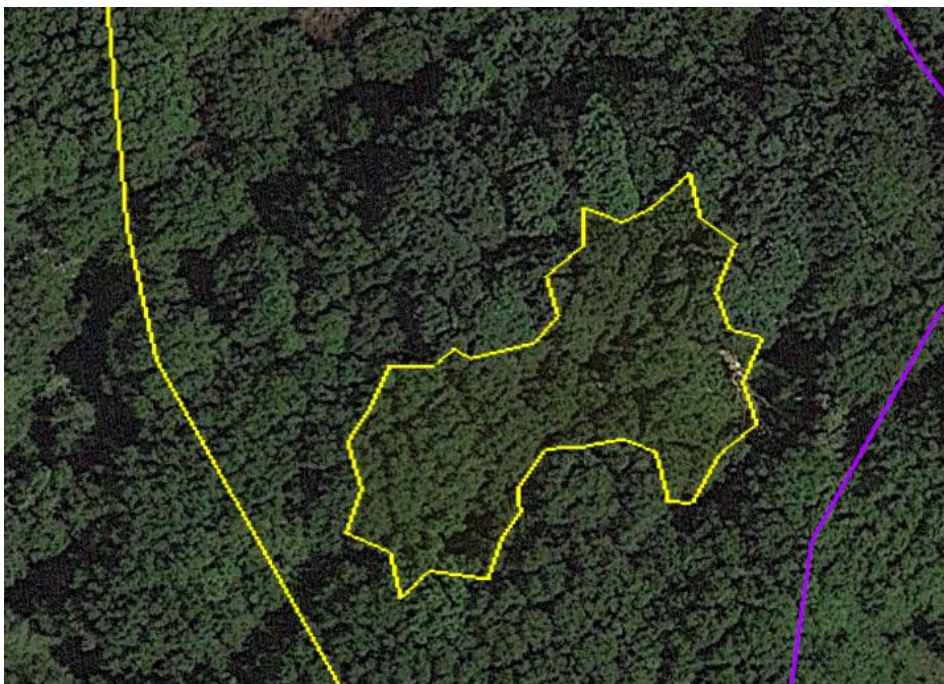

Figuur 5 locatie 1 en 2 Google Earth 2015

Foto opnamen ter plekke van locatie 1 en 2 laten geen open ruimten zien. Wel omgevallen bomen en dood hout. Weinig tot geen exoten aangetroffen (Prunus)

Figuur 6, locatie 3 en 4 Google Earth 2015

Figuur 7, locatie 5 Google Earth 2015

Figuur 8,, locatie 9 en 10 Google Earth 2015

Figuur 9, locatie 11, Google Earth 2015

Figuur 10,, locatie 12 Google Earth 2015

In totaal is het oppervlakte Duinbos wat verloren gaat door het maken van de genoemde te maken open vlaktes circa 3.984 vierkante meter. Naast dit verlies is er een verlies aan Duinbos doordat de graven een wezenlijk kenmerk van het habitat type Duinbos veranderen. De 2800 graven zullen samen ook circa 7.000 vierkante meter Duinbos en Grijs duin van bodemstructuur veranderen.

Het Grijsduin op de locaties 6,7 en8 zal door het maken van de graven in structuur veranderen.

Locatie	Grijs Duin H2130 in m2	Duinbos H2180 in M2
1		629
2		546
3		522
4		389
5		705
6	1499	
7	884	
8	434	
9		664
10		248
11		122
12		159
Totaal	2817 m2	3984 m2

7 STATUTEN

Uit de statuten van Vereniging Natuurmonumenten:

“De vereniging heeft ten doel het behoud en beheer van in natuurwetenschappelijk en landschappelijk opzicht belangrijke terreinen in Nederland met de zich daarop bevindende monumenten van geschiedenis en kunst, in het bijzonder die, bedoeld in artikel 1 van de Monumentenwet. Dit geschiedt zowel ter wille van de natuur zelf als ten behoeve van het geestelijke en lichamelijke welzijn van de mens. Haar streven is mede gericht op:

- a. het bevorderen van het behoud en het herstel van natuur en landschap;
- b. het bevorderen van de zuiverheid van water, bodem en lucht alsmede het beschermen van de stilte;
- c. het bevorderen van het besef dat de mens hiervoor verantwoordelijkheid draagt. “

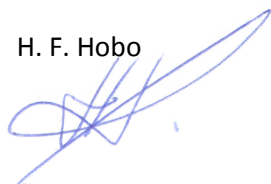
Het aanleggen van een begraafplaats te midden van een natuurwetenschappelijk belangrijk bos waar het statutaire doel van Vereniging Natuurmonumenten is gesteld ‘het bevorderen van de zuiverheid van water en bodem’, is in strijd met het doel van de vereniging

8 CONCLUSIE.

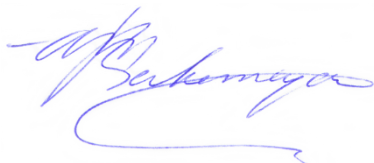
De aanvraag van de Natuurbegraafplaats gaat uit van verkeerde aannames. Er worden open plaatsen gecreëerd die ten koste gaan van beschermd Duinbos. Het aantal graven per hectare is veel hoger dan in aanvraag beschreven. Er is dan ook niet langer sprake van een natuurbegraafplaats. De schade aan de habitattypen moet dan ook getoetst worden aan de te verwachten bezoeken en begrafenissen van een normale begraafplaats. Dat zal een enorme weerslag hebben op de aanwezige flora en fauna. Soorten als zandhagedis, hazelworm, vleermuis en Houtsnip zullen schade ondervinden van deze extra drukte. Het flora- en faunaonderzoek is onvolledig en maar deels op veldonderzoek gebaseerd. Aangezien er significante effecten zijn te verwachten is een VVGB voor de Flora- en Faunawet noodzakelijk. Daar die niet aangevraagd is de vergunningsaanvraag onvolledig.

Hoogachtend,

H. F. Hobo

A.M. Berkemeijer

9 BRONNENLIJST.

Bron 1) ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393

<http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBROE:2011:BR0393>

Bron 2) Alterra rapport 1789, 2009. Terug naar de natuur, Molenaar et al.

Bron 3) ECLI:NL:RBMNE:2016:1711

Foto van open gebieden.

Figuur 11, locatie 2

Figuur 12, locatie 1

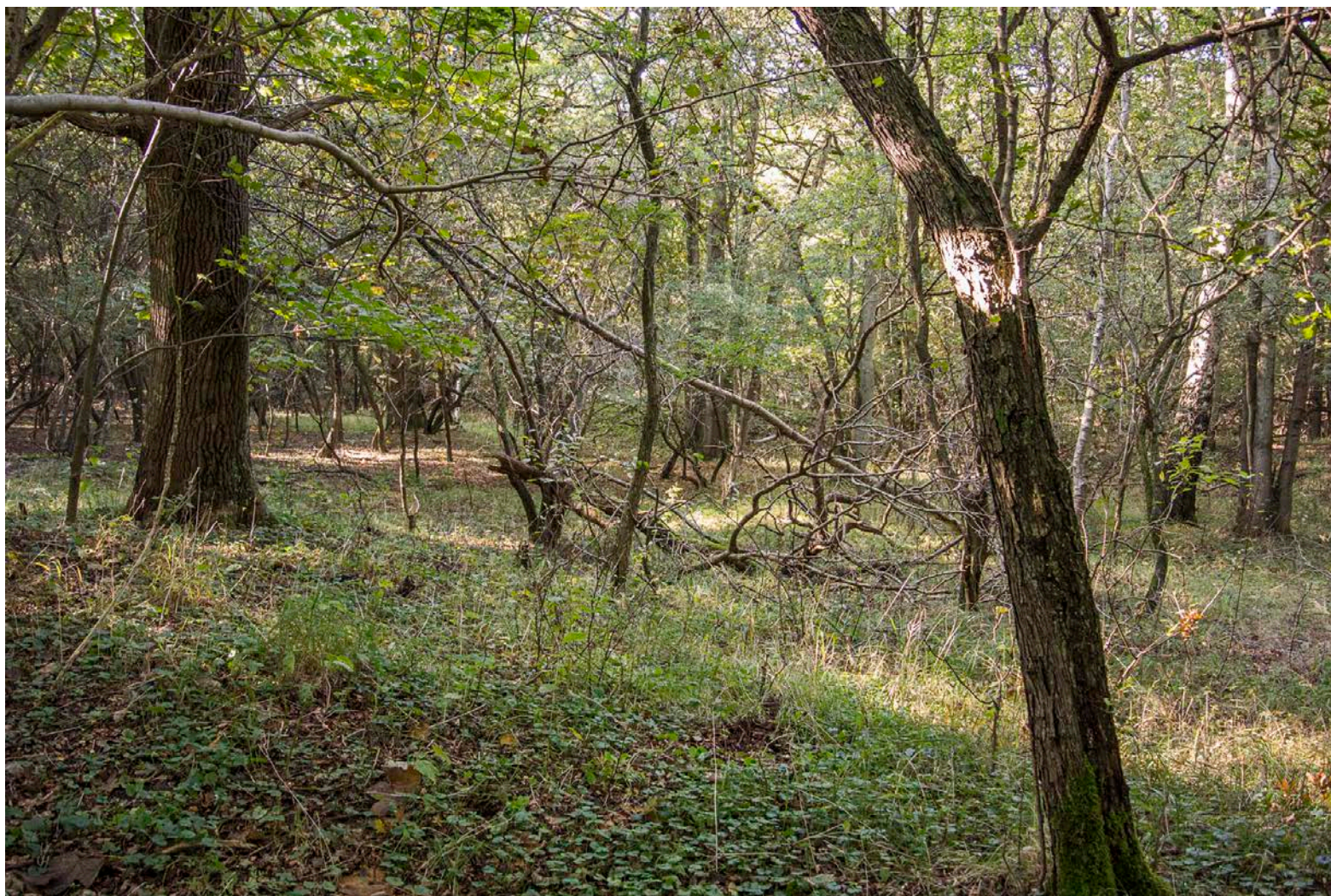

Figuur 13, locatie 3

Op locatie 4 is een klein open plek te vinden. De aanvraag gaat uit van een groter oppervlak.

Figuur 14, locatie 4

Figuur 15, bij locatie 9

Figuur 16, locatie 11